

Nr B 257

Av herr **Eliasson i Moholm m. fl.**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr B 39, angående vissa åtgärder på grund av situationen på smörmarknaden, m. m.*

I proposition B 39 föreslås ändrad lydelse i fråga om 2 § i förordningen den 7 juni 1956 (nr 406) angående mjölkavgift m. m. samt 1 § i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om vissa avgifter å mjölk, grädde och ost. Ändringen avser att mjölkavgift och utjämningsavgifter må sättas till olika belopp inom skilda områden med hänsyn till olikheten i betingelserna för produktionen eller avsättningen av mjölk.

Avsikten säges i propositionen vara att ge konsumtionsmjölken en ytterligare förbättring i förhållande till produktmjölken genom i första hand en *allmän* minskning av den avgiftsbelastning å konsumtionsmjölken, som sker genom utjämningsförfarandet. Men därutöver anser jordbruksnämnden det vara önskvärt att för vissa områden åstadkomma ytterligare förbättring av konsumtionsmjölkens lönsamhet genom att *geografiskt differentiera* utjämningsavgifterna för konsumtionsmjölk och grädde ävensom den allmänna mjölkavgiften.

Vi har svårt att förstå att den föreslagna differentieringen är förenlig med principerna för nu gällande prissättningssystem. Mjolkpriset är där inte isolerat, utan avsikten är att mjolkpriset tillsammans med andra produkters pris i mittprisläge skulle ge inkomstlikställighet mellan basjordbrukens brukare och landsbygdens industriarbetare. Den fria rörligheten mellan prisgränserna avsåg att skapa balans mellan produkter med bättre och sämre prisläge. De prishöjningar, som under en följd av år skett i fråga om konsumtionsmjölken, har tillkommit för att skapa kompensation för låga priser på andra produkter. Så var även fallet med den senaste prishöjningen, som ur den synpunkten var mycket välmotiverad. Om nu detta skall motverkas genom differentiering av den allmänna mjölkavgiften m. m. med tydligt uttalat syfte att ge vissa producenter bättre mjolkpris, måste detta betyda att andra producenter får sämre avräkningspris och inte får tillgodosäkra sig den kompensationsmöjlighet, som var avsedd när konsumtionsmjölkens mittpris och prisgränser bestämdes. Basjordbruken inom Svea- och Götalands skogsbygdsområden kan riskera att få sina villkor försämrade till förmån för jordbruk i slättbygdsområdena kring de stora konsumtionsorterna i södra och mellersta Sverige. Härigenom för man i prissättningssystemet in ett moment, som kan motverka systemets syfte, att ge basjordbruket inkomstlikställighet.

Vi är inte heller övertygade om att den prisdifferentiering, som jord-

bruksnämnden avser att åstadkomma med hjälp av lagändringarna, är den ur alla synpunkter angelägnaste. Nämnden uppger att man med differentieringen vill få till stånd en sådan lokalisering av mjölkproduktionen, att de stora konsumtionsorternas behov av mjölk tillgodoses utan att mjölken transporteras alltför långa vägar. Jordbruksnämnden uppger att nettoutbytet av konsumtionsmjölken f. n. beräknas vara cirka 5 öre högre än nettopriset på produktmjölken. Med ett avräkningspris på mjölk, som nu i Svea- och Götaland ligger omkring 30 öre, är fem öres skillnad inte liten. Den borde räcka långt för den lokalisering av mjölkproduktionen, som jordbruksnämnden anser eftersträvansvärd, om inte andra faktorer varit avgörande. Svårigheten att få arbetskraft är en sådan, möjligheten att driva jordbruk utan mjölkproduktion är en annan. Dessa och andra förhållanden har gjort att de naturliga betingelserna för mjölkproduktionen på slättbygderna kring de stora konsumtionsorterna inte varit så goda som på andra ställen. Skall detta utjämnas på sätt jordbruksnämnden tänkt sig, torde antagligen rätt stora belopp per kg mjölk behöva tillskjutas, tagna från jordbrukare som lever under andra förhållanden och måst bibehålla sin mjölkproduktion.

När sådana ingrepp ifrågasättes anser vi oss böra erinra om det uttalande som göres i den av riksdagen godkända propositionen om prissättningssystemet vid 1955 års riksdag. Det heter där, att mjölkproduktionen är av särskild betydelse för det mindre jordbruket, därför att inom detta är möjligheterna att övergå till en annan produktion ytterst begränsade. Lägre mjölkpriser skulle därför betyda en stark inkomstminskning för det mindre jordbruket. Då detta kommer att fullt få kännas vid följderna av den i maj vidtagna smörprissänkningen, anser vi det inte rimligt att ytterligare öka denna sänkning av avräkningspriset på mjölk genom nya prisdifferentieringsåtgärder, som drabbar avlägset liggande jordbruk. När jordbrukarna enigt ställt sig bakom jordbruksorganisationernas löften, att jordbruket skulle bära den i maj genomförda smörprissänkningen, torde jordbrukarnas flertal ha utgått ifrån att detta åtagande skulle bäras av alla lika och inte kombineras med nya prisdifferentieringsmetoder.

Känt är visserligen, att inom mejerierorganisationen råder meningsskiljaktigheter i fråga om den avgiftsbeläggning, som skett å olika slag av mejeriprodukter för att åstadkomma en utjämning av de avräkningspriser på mjölk, som utbetalats i olika områden. I samma mån som lönsamheten för olika mejeriprodukter fått större variation, har spänningen framträtt starkare. I vissa fall har därför kvotering av tillverkningen av olika mejeriprodukter genomförts. Vi anser inte, att staten inom detta känsliga område bör uppträda dirigerande, utan att de åtgärder som behöver vidtagas bör ske inom mejerierorganisationen och begränsas till vad man där kan nå enighet om. Förutsättningen för av jordbruksnämnden planerade åtgärder är,

att konsumtionsmjölksförsäljningens förbehållande åt de närmast konsumtionsorten boende producenterna bibehålles, och detta är ett förhållande, som mejerierorganisationen har åstadkommit och som kan upprätthållas så länge det bygger på frivilliga åtaganden, men inte gärna tvingas fram så som lagen mot konkurrensbegränsning nu är formulerad.

När mejerierorganisationen skapades gav konsumtionsmjölken liksom nu det bästa nettoutbytet, vilket gjorde att mjölkproducenterna och deras mejeriföreningar konkurrerade vilt på konsumtionsmjölksmarknaden trots fraktkostnaden. Inom mejerierorganisationens ram ordnades då så, att området närmast konsumtionsorten fick ta hand om konsumtionsmjölksförsäljningen mot att man avstod en del av det utvunna merpriset till dem, som avstod från att sälja. Detta ordnades upp förhandlingsvägen och har fungerat tack vare att avlägset liggande mejerier avhållit sig från att sända konsumtionsmjölk till tätorterna. Sådana mejerier och deras leverantörer kan inte gärna acceptera, att de som enligt överenskommelse avstått från att uppträda på de stora konsumtionsorternas marknader skall bli hårdare betungade med allmän mjölkavgift och erhålla mindre differentieringsbidrag än tidigare.

Vi vill för vår del understryka det berättigade i dessa synpunkter. Det kan icke vara lämpligt att i en situation, då avräkningspriset på produktmjölken blir kraftigt sänkt, vidtaga åtgärder för att förbättra nettoutbytet för konsumtionsmjölken i förhållande till produktmjölken. I den mån man genom de föreslagna åtgärderna lyckas uppnå den avsikt, varmed de motiveras, föreligger risk för en ökad mjölkproduktion inom områden som ligger nära avsättningsorterna för konsumtionsmjölk, medan produktionen fortsätter oförändrad vid de jordbruk, som inte kan övergå till annan produktion, även om resultatet blir försämrat.

Det enda område, där föreslagna åtgärder kan vara berättigade och utan menliga återverkningar kan genomföras, torde vara Norrland. Men inom landet i övrigt är konsekvenserna av de föreslagna författningsändringarna svåra att överskåda.

Vi hemställer därför,

att riksdagen uttalar, att tillämpningen av de ändringar, som föreslås i proposition B 39 i förordningarna den 7 juni 1956 (nr 406) och 10 juli 1947 (nr 378), begränsas till att omfatta Norrland och till Norrland gränsande delar av Svealand.

Stockholm den 8 juli 1958

Rolf Eliasson
i Moholm

Einar Hæggblom

Sven Svensson
i Krokstorp

Jöns Nilsson
i Bästekille

Fredrik-Adolf Hamillton

C.-W. Lothigius